

חברה, משטר ותרבות במאה ה-19

ד"ר ורה קפלן

(שו"ת)

סמסטר ב'

תשע"ז

הקורס יתקיים בימים ב' ו-ה', בשעות: 10:00-12:00, בניין גילמן, חדר 450.
שעת קבלה: יום ב', 12:00-13:00 (ניתן לקבוע פגישות במועד אחר בתיאום מראש), בניין גילמן,
חדר 471. טל. 6408202 ; 0544999217 ; דואר אלקטרוני: vera@post.tau.ac.il.

תיאור הקורס:

בתרגיל זה נעקוב אחרי ההתפתחויות העיקריות באירופה במאה ה-19 הארוכה – בתקופה שהחלה עם המלחמות הנפוליאוניות והסתיימה עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה. נתחקה אחרי הניסיון לבנות מערכת בין-לאומית חדשה שנועדה לבלום מלחמות עתידיות. ונראה מתי וכיצד הופיעו בה הסדקים הראשונים. נבחן את העלייה של הלאומיות באזורים שונים של אירופה – מספרד במערב עד פולין ורוסיה במזרח וננסה להסביר מדוע הפכה המאה ה-19 ל"עידן המהפכות". נדבר על השלכות המודרניזציה על החיים בעיר ובכפר, ועל הקשר בין מודרניזציה חברתית וכלכלית לבין מגמות חדשות בספרות ובאמנות.

דרישות הקורס:

- נוכחות רציפה בשיעורים ;
- קריאה שוטפת של חומר הלימוד והשתתפות פעילה בדיונים בכיתה ;
- הגשת שתי עבודות קצרות בכתב במהלך הקורס (עד 2 עמודים כל אחת) ועמידה בבחינה מסכמת.

מועד הגשת העבודות:

ניתוח תעודה היסטורית: 24 באפריל 2017

ניתוח מאמר: 15 במאי 2017

מרכיבי הציון הסופי: 70% בחינה מסכמת, 10% השתתפות בדיונים בכיתה ו-10% לכל אחת מהעבודות הכתובות.

אתר הקורס:

לקורס ישנו אתר במסגרת ה-Moodle <http://moodle.tau.ac.il/> (הגישה אפשרית באמצעות סיסמת הכניסה האישית). באתר מצויים חומרי הקריאה, מצגות במבחר נושאים, הנחיות לניתוח המקורות הראשוניים והמשניים ורשימות של מקורות לניתוח. נא לעקוב באתר אחרי ההודעות.

ספרי רקע כלליים על התקופה:

מומלץ למשתתפי הקורס להיעזר בספר הרקע:

דייוויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, כרך א' (תל אביב: זמורה, ביתן, 1984).

חלקים מהספר יועלו גם לאתר הקורס לפי הנושאים הרלוונטיים.

נושאים ורשימת קריאה שוטפת (כל נושא יתפרש על פני כמה שיעורים):

1. **אירופה בתקופת המלחמות הנפוליאוניות: השלכותיה של המהפכה הצרפתית**

והניסיון לבנות משטר אימפריאלי חדש

קריאת חובה:

The Declaration of the Rights of Man and of the Citizen, 1789, http://www.conseil-constitutionnel.fr/conseil-constitutionnel/root/bank_mm/anglais/cst2.pdf

דרור ורמן, "אם אין אני לי": הפרט הנאור בעידן המהפכות. זמנים, גיליון 104, סתיו 2008, 62-71.

הרוזן דה לס קז, "שיחות עם נפוליון, סנט הלנה, 24 אוגוסט 1816", קלייב אמזלי, נפוליון, עדן המהפכות: יחידות 7-8 (האוניברסיטה הפתוחה), 81-83.

רקע:

דייוויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, חלק א'.

2. **קונגרס וינה ויצירתו של "הקונצרט האירופי"**

קריאת חובה:

"Memoirs of the Prince de Talleyrand" in *Readings in European History* (NY: The Macmillan Company, 1958), 360-363

"The Holly Alliance, September 14, 1815" in *A Source Book for Russian History From Early Times to 1917*, vol. 2 (New Haven and London: Yale University Press, 1972), 499-500.

"The Constitutional Charter of the Kingdom of Poland, November 15, 1815," and "Alexander I's Addresses to the Polish Diet, March 15, 1818," in *ibid.*, 500-503

רקע:

דייוויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, חלק ב'.

3. לאומיות ומהפכנים רומנטיים

קריאת חובה:

ולטר גראב, "קווי-מתאר של מהפכות לאומיות, 1815-1825", *זמנים*, גיליון 48, אביב 1994, 80-91.

Richard Stites, "Decembrists with a Spanish Accent," *Kritika: Explorations in Russian and Eurasian History* 12, no. 1 (Winter 2011): 5-23.

רקע:

דייוויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, חלק ג', 8-9.

4. חיי העיר וחיי הכפר

קריאת חובה:

דה טוקוויל, "נסיעות באנגליה ובאירלנד", *כריסטופר הרווי*, המהפכה התעשייתית, *עדן המהפכות: יחידות 10-11* (האוניברסיטה הפתוחה), 162-163.

חיה שפייר-מקוב, "פיקוח משטרתי על נשים בבריטניה הוויקטוריאנית", *זמנים*, גיליון 74, 2001 אביב, 72-82.

Alexander M. Martin, "Urban Encounters: The Estate System in Everyday Life in 1820s Moscow," *Cahiers du monde russe*, vol. 51, no. 2 (2010): 329-351.

Alison K. Smith, "Authority in a Serf Village: Peasants, Managers, and the Role of Writing in Early Nineteenth Century Russia," *Journal of Social History*, vol. 43, no.1, (Fall 2009): 157-173.

5. הרעיון הסוציאליסטי והקומוניסטים הראשונים

קריאת חובה:

Charles Fourier, "The Phalanstery", in <https://www.marxists.org/reference/archive/fourier/works/ch27.htm>

Karl Marx and Frederic Engels, "Manifesto of the Communist Party," in *Marxists Internet Archive* (marxists.org)

6. "אביב העמים"

קריאת חובה:

[Documents]: "The Revolutions of 1848" in *Readings in European History*, 388-394.

דורון אברהם, "בחבלי המודרניזציה: השמרנות הגרמנית לאחר שנת 1848", *זמנים*, אביב 2004, גיליון 86, 66-81.

רקע:

דייוויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, חלק ג', 11.

7. "השאלה המזרחית" ומלחמת קרים

קריאת חובה:

"The Manifesto on War against Great Britain, France, and Turkey, April 11, 1854" and "The British Parliament Views Russia's Involvement in the Crimean War, March 19, 1854," in *A Source Book for Russian History From Early Times to 1917*, vol. 2, 539-541.

רקע:

דייויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, חלק ד', 12

8. איחוד גרמניה, איחוד איטליה והשלכותיהם על שאר אירופה

קריאת חובה:

[Documents]: "The Unification of Italy and Germany" in *Readings in European History*, 414-424.

אלון קונפינו, "האומה כמטאפורה של מקומיות: היימאט, השתייכות לאומית והאימפריה הגרמנית", *זמנים*, סתיו 1997, גיליון 60, 18-28.

רקע:

דייויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, חלק ד', 14.

9. קולנוע בפריז, אופרה בסנט-פטרסבורג, וקהל קוראים חדש ברחבי אירופה של סוף

המאה

קריאת חובה:

שלמה זנד, "המון וקולנוע בפריז של סוף המאה", *זמנים*, אביב 1998, גיליון 62, 4-13.

Anna Fishzon, "Confessions of a *Psikhopatka*: Opera Fandom and the Melodramatic Sensibility in *Fin-de-Siècle* Russia," *The Russian Review* 71 (January 2012): 100–121.

Jeffrey Brooks, "Chekhov, Tolstoy and the Illustrated Press in 1890s," *Cultural and Social History*, 7, no. 2 (2010): 213–232

10. לקראת ובתוך מלחמת העולם הראשונה ומהפכות 1917

קריאת חובה:

תעודה: "מתוך האימה והכאוס" אחיות בריטיות במלחמה", *זמנים*, חורף 1998/99, גיליון 65, 124-127.

תעודה: "ופתאום בא רימון אחד ומחניק בגרונו את המילה 'מוות'" חייל יהודי בחזית, *זמנים*, חורף 1998/99, גיליון 65, 156-159.

רקע:

דייויד תומסון, *אירופה מאז נפוליאון*, חלק ו'.

קריאת רשות:

ל. נ. טולסטוי, *מלחמה ושלוש* (ספרית פועלים, תשל"ו 1976 - תשל"ז 1977).

מ. יו. לרמונטוב, *גיבור זמננו* (תל אביב: גוונים של שחור, 2012).

ל. נ. טולסטוי, *חאגי מוראט* (כרמל, 1997).

